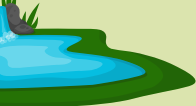

แบบฝึกทักษะ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
โรงเรียนปงรัชดาภิเษก

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....
ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....
ครูผู้สอน นางสาวสมათยา สัมพันธ์สิทธิ์

คำนำ

แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มนี้ เป็นแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในสาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายนี้ ประกอบด้วย ๘ แบบฝึกทักษะ ดังนี้

แบบฝึกทักษะที่ ๑ เรื่อง ประวัติผู้แต่ง

แบบฝึกทักษะที่ ๒ เรื่อง ความรู้และที่มาของเรื่อง

แบบฝึกทักษะที่ ๓ เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์

แบบฝึกทักษะที่ ๔ เรื่อง ค้นหาความหมายอธิบายศัพท์

แบบฝึกทักษะที่ ๕ เรื่อง เรียงรายคำเป็นใจความสำคัญ

แบบฝึกทักษะที่ ๖ เรื่อง ถอดบทประพันธ์สดับความหมาย

แบบฝึกทักษะที่ ๗ เรื่อง คำถามกระตุ้นคิดจากลิลิตตะเลงพ่าย

แบบฝึกทักษะที่ ๘ เรื่อง ซาบซึ้งบทประพันธ์วรรณคดีไทย

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายเล่มนี้ จะช่วยให้นักเรียน สนุกกับการเรียนรู้วรรณคดี สามารถเข้าใจประวัติและความเป็นมา รู้จักคำศัพท์ ถอดคำประพันธ์ และสามารถ วิเคราะห์คุณค่าของเรื่องได้ รวมทั้งเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย อีกทั้งยังปลูกฝังให้รัก หวงแหน สืบทอดและอนุรักษ์วรรณคดีไว้สืบไป

สมาดยา สัมพันธ์สิทธิ์

ผู้จัดทำ

คำแนะนำในการใช้แบบฝึกทักษะ (สำหรับครู)

ศึกษาขั้นตอนในการใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด

๑. ครูนำเข้าสู่บทเรียนและชี้แจงจุดประสงค์ในการเรียน
๒. ครูจับคู่ให้นักเรียนแบบคละความสามารถ
๓. ครูอธิบายวิธีการใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย
๔. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียน
๕. ครูให้โอกาสนักเรียนได้ซักถามเกี่ยวกับวิธีการเรียน ขั้นตอนการใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้
ตลอดจนข้อข้องใจอื่น ๆ
๖. ก่อนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ ต้องให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
๗. เมื่อนักเรียนเข้านั่งประจำคู่ของตนเองแล้ว ตัวแทนจะรับแบบฝึกทักษะ คู่ละ ๑ เล่ม
๘. ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในเวลาที่กำหนดให้ อย่างเคร่งครัด
๙. เมื่อทำแบบฝึกครบทั้ง ๘ แบบฝึกแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ
๑๐. ถ้านักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่ระบุไว้ ครูควรให้นักเรียนศึกษาใบความรู้และเนื้อหาใหม่อีกครั้ง แล้ว
ทำแบบทดสอบหลังเรียนให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

บทบาทครู

สิ่งที่ครูควรปฏิบัติก่อน หลัง และขณะที่ใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ มีดังนี้

๑. ศึกษาวิธีใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลลิตตะเลงพ่าย แผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าก่อนการจัดการเรียนการสอน
๒. ค้นคว้า และอ่านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม
๓. เตรียมการสอนล่วงหน้า เตรียมสถานที่ สื่อการสอนต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ไม่ได้จัดไว้ในแบบฝึกทักษะให้พร้อมก่อนที่จะใช้
๔. การจัดห้องเรียนควรแบ่งนักเรียนให้นั่งเป็นคู่ จัดวางสื่อการสอนตามแผนผังการจัดชั้นเรียน (อาจเปลี่ยนแปลงได้)
๕. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนทุกครั้ง
๖. ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนควรดูแลอย่างใกล้ชิด ถ้าเกิดปัญหาในการเรียนจะให้ความช่วยเหลือทันที รวมทั้งอธิบายข้อสงสัยในการเรียนเป็นรายบุคคลด้วย
๗. ขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ครูไม่ควรพูดเสียงดัง หากมีอะไรจะเสนอแนะต้องเสนอแนะเป็นรายคู่หรือรายบุคคล ต้องไม่รบกวนการปฏิบัติกิจกรรมของผู้อื่น ยกเว้นกรณีที่นักเรียนมีข้อสงสัยพร้อมกันหลายคน
๘. ให้นักเรียนทุกคู่ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อสรุปบทเรียนร่วมกัน
๙. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ๒๐ ข้อ เมื่อเสร็จจากการปฏิบัติแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลลิตตะเลงพ่าย

คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะ (สำหรับนักเรียน)

ให้นักเรียนอ่านคำแนะนำและปฏิบัติตามขั้นตอนในแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย ด้วยความตั้งใจและซื่อสัตย์ ดังนี้

๑. ศึกษาคำแนะนำสำหรับนักเรียนและแผนผังขั้นตอนการใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายให้เข้าใจ ชัดเจน

๒. นักเรียนจับคู่กับเพื่อน โดยใช้วิธีการละความสามารภ

๓. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน ๒๐ ข้อ เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน

๔. แต่ละคู่ร่วมกันศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้และสาระสำคัญ

๕. ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดในแต่ละแบบฝึกทักษะ อย่างรอบคอบ ไม่เปิดข้าม เพราะจะทำให้ สับสน

๖. การเฉลยคำตอบของแต่ละแบบฝึกทักษะจะอยู่ที่ท้ายแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย แต่นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ไม่ควรเปิดดูเฉลยคำตอบก่อน

๗. ตรวจสอบคำตอบในทุกแบบฝึกทักษะที่ปฏิบัติ

๘. เกณฑ์การผ่านในแต่ละแบบฝึกและแบบทดสอบ ร้อยละ ๘๐ ของคะแนนเต็ม

๙. ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด ให้นักเรียนย้อนกลับไปศึกษาใบความรู้ และเนื้อหาที่เรียน ให้เข้าใจอีกครั้ง แล้วจึงกลับมาทำแบบฝึกทักษะ และแบบทดสอบ จนกว่าจะผ่านตามที่เกณฑ์กำหนด

๑๐. ขณะศึกษาแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย หากมีข้อสงสัยหรือข้อข้องใจให้ถามเพื่อนหรือครู เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาต่อไป

การประเมินผล

๑. ผลการเรียนรู้ประเมินจาก

๑.๑ ประเมินผลจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน - แบบทดสอบหลังเรียน

๑.๒ ประเมินผลจากผลงานของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมจากแบบฝึกทักษะแต่ละเรื่อง

๑.๓ สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

๑.๔ ประเมินผลจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๒. นักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินผล ร้อยละ ๘๐ สามารถเรียนแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ต่อไปได้ หากนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลต้องเรียนซ่อมเสริม

การเรียนซ่อมเสริม

นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ให้นักเรียนศึกษาตามจุดประสงค์ที่ไม่ผ่าน แล้วทำแบบทดสอบหลังเรียนให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยในการเรียนซ่อมเสริมให้นักเรียนปฏิบัติ ดังนี้

๑. ศึกษาเนื้อหาใหม่อีกครั้ง
๒. ใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน
๓. ครูอธิบายเพิ่มเติม

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้
เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย
(สำหรับครู)

อ่านคำชี้แจงและศึกษารายละเอียดแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้
เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย ในแต่ละเรื่องให้เข้าใจ

จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

ทำแบบทดสอบประเมินตนเองก่อนเรียน

ขั้นตอนการดำเนินการใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย

๑. ชี้นำ

๑.๑ แจกตัวชี้วัด

๑.๒ ชี้แจงสิ่งที่นักเรียนต้องปฏิบัติในการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย

๑.๓ บอกสิ่งที่ได้รับหลังจากการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย

๑.๔ ทบทวนความรู้เดิม

๒. ชี้นสอน

๒.๑ ครูสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้

๒.๒ นักเรียนศึกษาใบความรู้จากเล่มแบบฝึกและปฏิบัติกิจกรรมที่ระบุไว้

๓. ชี้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปสาระสำคัญ

ทดสอบหลังเรียน

ประเมินผล

ด้านความรู้ (แบบทดสอบวัดความรู้)

ด้านทักษะกระบวนการ (แบบประเมินความสามารถในการทำแบบฝึก)

ด้านคุณธรรม จริยธรรม (แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน)

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการใช้แบบฝึกทักษะเสริมการเรียนรู้
เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย
(สำหรับนักเรียน)

อ่านคำชี้แจง

ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ศึกษาใบความรู้

ครูอธิบายเพิ่มเติม

ทำแบบฝึกทักษะ

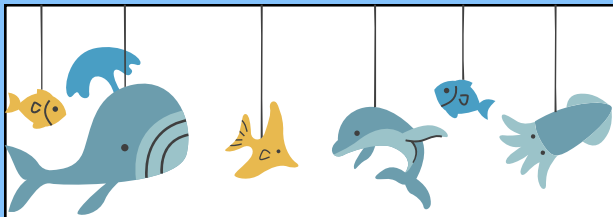
ทำแบบทดสอบหลังเรียน

ไม่ผ่านการทดสอบ

ผ่านการทดสอบ

ศึกษาแบบฝึกทักษะเรื่องต่อไป

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจาร์ณวรรณคดี
และวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมา
ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

- ท ๕.๑ ม.๔-๖/๑ สรุปรเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน
- ท ๕.๑ ม.๔-๖/๒ วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านพร้อมยก
เหตุผลประกอบ
- ท ๕.๑ ม.๔-๖/๓ อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน
- ท ๕.๑ ม.๔-๖/๔ สรุปรความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตจริง

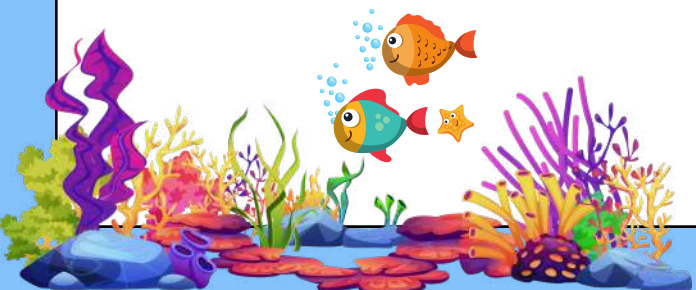

สาระสำคัญ

ลิลิตตะเลงพ่าย เป็นวีรกรรมการสู้รบเพื่อปกป้องเอกราชชาติไทยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีเนื้อเรื่องแสดงถึงความกล้าหาญ ความเสียสละ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของทหารเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม เป็นวรรณคดีที่ควรศึกษา ตระหนัก และเห็นคุณค่าในฐานะของคนไทย การศึกษาวรรณคดีต้องเข้าใจประวัติผู้แต่ง ที่มาและความสำคัญ ลักษณะคำประพันธ์ ความหมายของคำศัพท์ การถอดความบทประพันธ์ จึงจะสามารถจับใจความ วิเคราะห์คุณค่า และได้รับอรรถรสในการอ่าน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย สามารถอธิบายประวัติผู้แต่ง ที่มาของเรื่อง ลักษณะคำประพันธ์ ความหมายของคำศัพท์ สรุปเนื้อหาใจความสำคัญและข้อคิด ตลอดจนอธิบายคุณค่าจากเรื่องลิลิตตะเลงพ่ายได้ (K)
๒. นักเรียนสามารถเขียนอธิบายประวัติผู้แต่ง ที่มาของเรื่อง ลักษณะคำประพันธ์ ความหมายของคำศัพท์ ถอดคำประพันธ์ สรุปเนื้อหาใจความสำคัญและข้อคิด ตลอดจนวิเคราะห์คุณค่าจากเรื่องลิลิตตะเลงพ่ายได้ถูกต้อง (P)
๓. นักเรียนเห็นความสำคัญของวรรณคดี เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย (A)

แบบทดสอบก่อนเรียน

ลิลิตตะเลงพ่าย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๑. แบบทดสอบก่อนเรียนฉบับนี้ ใช้ทดสอบความรู้และความเข้าใจในวรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
๒. แบบทดสอบเป็นปรนัยให้เลือกตอบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๒๐ ข้อ
๓. นักเรียนอ่านคำถามและคำตอบให้ละเอียด แล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมายกากบาทลงในกระดาษคำตอบ
๔. นักเรียนทำแบบทดสอบให้ครบทุกข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ ๓๐ นาที

๑. ใครเป็นผู้ประพันธ์ลิลิตตะเลงพ่าย

- ก. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ข. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
- ค. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส
- ง. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและเจ้าจอมมารดาจ้าย

๒. ลิลิตตะเลงพ่าย เป็นบทประพันธ์ประเภทลิลิต

ประพันธ์ขึ้นเพื่ออะไร

- ก. ทรงสักการะบูชาบรรพบุรุษ
- ข. ทรงสถาปนางานประพันธ์ของไทย
- ค. พระราชทานพระกฐินที่วัดพระเชตุพน
- ง. สดุดีวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

๓. คำประพันธ์ที่ทรงใช้ในการนิพนธ์เป็นลิลิต

ประกอบด้วยอะไรบ้าง

- ก. ร่ายสุภาพและโคลงสุภาพ
- ข. โคลงสี่สุภาพ และโคลงกระทู้
- ค. โคลงสี่สุภาพและกาพย์ยานี ๑๑
- ง. ร้อยแก้วที่มีคำประพันธ์ครบทั้งหมด

๔. สงครามยุทธหัตถี หมายถึงข้อใด

- ก. การรบด้วยหอก ดาบ
- ข. การรบของคนสมัยก่อน
- ค. การรบที่ใช้กำลังคนมากมาย
- ง. การต่อสู้กันด้วยอาวุธบนหลังช้าง

๕. พระเจ้านันทบุเรง โปรดให้พระมหาอุปราชา

นำกองทัพทหารมาตีเมืองอยุธยา มีจำนวนทัพทหารเท่าใด

- ก. สี่แสนคน
- ข. หนึ่งแสนคน
- ค. สามแสนคน
- ง. สองแสนสี่หมื่นคน

๖. พระเจ้า พี่เราจะยืนอยู่ใยมะพร้าวแล้ว เชิญออกมา

ทำยุทธหัตถีด้วยกัน ให้เป็นเกียรติยศไว้ในแผ่นดิน

เกิด ภายหน้าไปไม่มีพระเจ้าแผ่นดินที่จะได้ยุทธหัตถี

แล้ว เป็นคำกล่าวของใคร

- ก. พระนเรศวร
- ข. พระมหาอุปราชา
- ค. พระเจ้านันทบุเรง
- ง. พระสมเด็จพระเอกาทศรถ

๗. “หัตถินทร์ปิ่นธเรศให้ โททรง

คือสมิทธิมาตงค์ หนึ่งอ้าง”

มีความหมายเหมือนคำใด

- ก. คช
- ข. ฤทธิ
- ค. อัคร
- ง. อวสาน

๘. คำว่า ตะเลง หมายถึงชนชาติใด

- ก. มอญ
- ข. พม่า
- ค. ยวน
- ง. เขมร

๙. คำในข้อใดที่มีความหมายว่าพระราชา

- ก. เพื่อพระราชกฤษฎีกา แต่กี้
- ข. พระตรีโลกนาถแผ้ว เผด็จมาร
- ค. ฉลองบทรชุนรา -ธิปผ่าน ภพฤา
- ง. สนองบาทยาตรยุทธ์เทียบ เพื่อนไท้ในรณ

แบบทดสอบก่อนเรียน(ต่อ)

ลิลิตตะเลงพ่าย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๑๐. บทประพันธ์ข้อใดกล่าวสุดดีสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ก. เสร็จแสดงพระยศเจ้าจอมมอญ- ยาเอย	จอมมอญ- ยาเอย
องค์อติศรมมูติ	เทพไท
นเรศวรรัตนมงกุฏ	เกศกษัตริย์ สยามฤา
หวังอยู่คู่เรศไว้	ฟากฟ้าดินเฉลิม
ข. บรรยายกลกาพย์แสร้ง	สมญา ไว้แฮ
สมลักษณะเล่าเสาวนา	เรื่องรู้
“ตะเลงพ่าย”เพื่อตะเลง	ปรา-ชเยศ พระเอย
เสนอฤทธิ์สองราชผู้	ศึกข้างกลางสมร
ค. ล่วงถึงบพิตรผู้	เกลิงถวัลย์- ราชย์ฤา
คือพุทธบรุษัษรร์	สืบสร้าง
เชิงงดอดอวยทัศน์	ทวยโทษ นี้นา
เลื่อย่าลาญชีพล้าง	หนึ่งครั้งขอเผื่อ
ง. กรมหมื่นนุชิตเชื้อ	กวีร ชีโนรส
มิ่งมหิศร เสกให้	ศรีสุคต
พจนสุนทร	เกลิงลักษณะ นี้นา
ขัดติยวงศ์ผงงโษษฐไว้	สืบหล้าอย่าศูนย์

๑๑. โคลงบทนี้ตรงกับกรพุดแบบใด

พระพี่ผู้ผ่าน	ภพขุด-ดมเฮย
ไปชอบเชษฐอินหยุด	ร่วมไม้
เชิญราชร่วมคชยุทธ์	เผยอเกียรติ ไว้แฮ
สืบกว่าสองเราไสร	สุดสิ้นฤามี
ก. เชิญชวน	ข. ปลุกใจ
ค. ทำทนาย	ง. เยาะเย้ย

๑๒. ข้อใดไม่ได้กล่าวถึงอาวุธ

- ก. คทาธรและศรขรรค์ จะห้าห้าให้ยับยี่
- ข. ยอยันต์เกิดลอบองเลบง อังกฤษ ไกวแฮ
- ค. ข้าศึกสาดปืนโครม โรมกฤษณ์ธนู
- ง. เขนประชิดเขนสู้ ดาวคู่ดาวค่อ

๑๓. "...หงสาวดีบุเรศ รั้วรู้เหตุ บ มีหึ่ง แห่งเอก อึงกิดาการ..." จากคำประพันธ์ หงสาวดีรู้เหตุอะไร

- ก. แผ่นดินอยุธยา กำลังเกิดความรำส่ำ เนื่องจากพระมหาจักรพรรดิสวรรคต
- ข. สมเด็จพระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถอาจแย่งชิงบัลลังก์
- ค. สมเด็จพระนเรศวรกำลังเตรียมกองทัพไปตีเขมร
- ง. สมเด็จพระมหาธรรมราชาเสด็จสวรรคต และสมเด็จพระนเรศวรขึ้นครองราชย์สมบัติ

๑๔. "...เจ้าอยุธยา มีบุตร ล้วนยงยุทธ์ เชี่ยวชาญ หาญหักศึก บ มีย่อ ต่อสู้ศึก บ มีหยอน ไปพักนอนว่าใช้ ให้ ธ หวง ธ ห้าม" บทประพันธ์นี้ผู้พูดรู้สึกอย่างไร

ก. น้อยใจ	ข. เสียใจ
ค. แค้นใจ	ง. โกรธเคือง

แบบทดสอบก่อนเรียน(ต่อ)

ลิลิตตะเลงพ่าย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๑๕. เพราะเหตุใดพระมหากุปราชจึงไม่ออกไปรบครั้งนี้

- ก. เจ้าอุทุมพรามีนบุตร ล้วนยังเยาว์เชี่ยวชาญ
- ข. กรตระครองกอดแก้ว เรียมจักรักร่างรสแคล้ว
- ค. โจรควรคงทำนาย ทายพระเคราะห์ถึงมาต
- ง. หาญหักศึก บ มีย่อ ต่อสู้ศึก บ มีหยอน

๑๖. สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีตรัสพระราชทานโอวาทแก่พระมหากุปราชฯ ทั้งหมดกี่ประการ

- ก. ๕ ประการ   ข. ๖ ประการ
- ค. ๗ ประการ   ง. ๘ ประการ

๑๗. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับโอวาทที่พระเจ้าหงสาวดีประทานแก่พระมหากุปราชฯ

- ก. การเอาใจทหาร   ข. อย่าทะนงตน
- ค. รู้ตำราพิชัยสงคราม   ง. รู้ฤกษ์ผานาที

๑๘. โขงการ หมายถึง

- ก. พระดำรัสของพระราชฯ
- ข. คำสั่งของพระราชฯ
- ค. การสนทนาของพระมหากุปราชฯ
- ง. คำสั่งแม่ทัพนำศึก

๑๙. ข้อใดคือช่างทรงของสมเด็จพระนเรศวร

- ก. เจ้าพระยาแสนไชยานุภาพ
- ข. เจ้าพระยาปราบไตรจักร
- ค. เจ้าพระยาไชยานุภาพ
- ง. พระยาพัชนีเยง

๒๐. ข้อใดกล่าวถึงลักษณะของการแต่งลิลิตตะเลงพ่ายได้ถูกต้อง

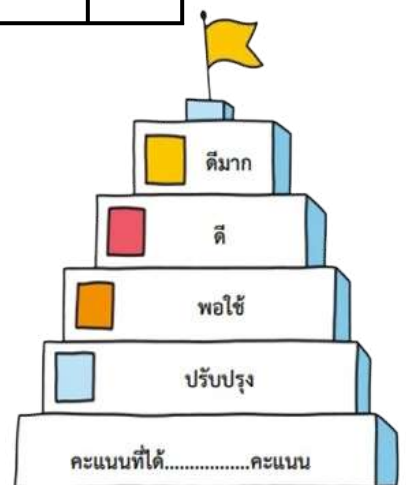
- ก. ลิลิตตะเลงพ่ายเป็นคำประพันธ์สลับกันระหว่างร้อยสุภาพกับโคลงสุภาพ จำนวน ๔๓๙ บท
- ข. ลิลิตตะเลงพ่ายเป็นคำประพันธ์สลับกันระหว่างร้อยสุภาพกับโคลงสี่สุภาพ จำนวน ๔๐๐ บท
- ค. ลิลิตตะเลงพ่ายเป็นคำประพันธ์สลับกันระหว่างร้อยสุภาพ จำนวน ๓๔๙ บท
- ง. ลิลิตตะเลงพ่ายเป็นคำประพันธ์สลับกันระหว่างร้อยสุภาพกับโคลงสองสุภาพ จำนวน ๓๐๐ บท

กระดาษคำตอบ
แบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑.					๑๑.				
๒.					๑๒.				
๓.					๑๓.				
๔.					๑๔.				
๕.					๑๕.				
๖.					๑๖.				
๗.					๑๗.				
๘.					๑๘.				
๙.					๑๙.				
๑๐.					๒๐.				

ใบความรู้ที่ ๑ ผู้แต่งเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย

ผู้นิพนธ์

“สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระปรมานุชิตชิโนรส”

พระนามเดิมคือ พระองค์เจ้าवासูกกรี
ทรงเป็นโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
ประสูติเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๓๓

กรมพระปรมานุชิตชิโนรสทรงผนวชเป็นสามเณร เมื่อวันที่ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๘
ปีจอ พ.ศ. ๒๓๔๕ พระชนมายุ ๑๒ พรรษา ณ วัดพระเชตุพนฯ

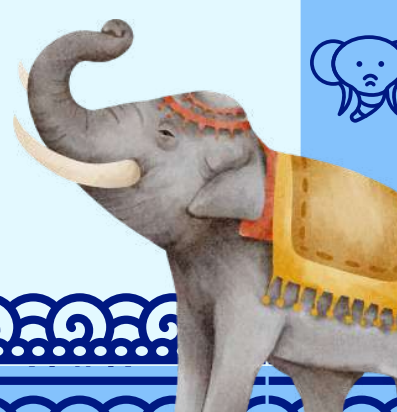
กรมพระปรมานุชิตชิโนรส นิพนธ์เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายร่วมกับ พระเจ้าบรมวงศ์
เธอ กรมหมื่นกุบัลภีร์รัช นีพนธ์จบในช่วงรัชกาลที่ 3 ในวาระงานพระราชพิธี
ฉลองตึกวัดพระเชตุพนฯ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรสสิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๔
เมื่อวันศุกร์ เดือนอ้าย ขึ้น ๙ ค่ำ ปีฉลู ตรงกับวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๙๖
พระชนมายุ ๖๓ พรรษา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทาน

พระโกศทองใหญ่ทรงพระศพเป็นพระเกียรติยศ พระราชทานเพลิงพระศพ ณ เมรุผ้าขาว ท้องสนามหลวง ในวัน
เสาร์ที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๓๙๗ แล้วโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระอัฐิประดิษฐานที่ตำหนักवासูกกรี

กรมพระปรมานุชิตชิโนรส นิพนธ์เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายร่วมกับ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นกุบัลภีร์รัช
นีพนธ์จบในช่วงรัชกาลที่ 3 ในวาระงานพระราชพิธีฉลองตึกวัดพระเชตุพนฯ และพระองค์ยังทรงพระราชนิพนธ์
เรื่องอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง เช่น พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ทรงนิพนธ์เป็นความเรียง, โคลงกลบท, ประกาศ
บรมราชาภิเษก ร.๔, โคลงภาพฤกษ์ตัดตน เป็นต้น

พ.ศ. ๒๕๓๒ องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ประกาศยกย่องสมเด็จพระ
มหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรสเป็นบุคคลดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมระดับโลก ประจำปีพุทธศักราช
๒๕๓๓ ตามมติที่ประชุมสมัชชาสามัญ ครั้งที่ ๒๕ ณ สำนักงานใหญ่ยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

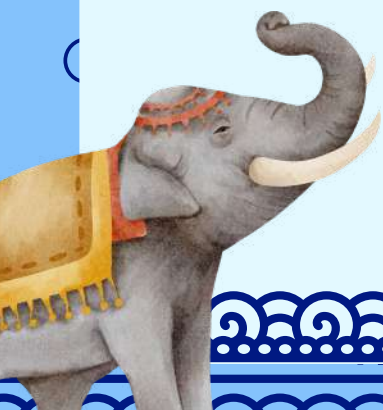

คะแนนที่ได้ (๑๐)
..... ✨ .....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่อยู่ในกรอบข้างล่างนี้ ไปเติมลงในช่องว่างให้สอดคล้องกับคำถามในแต่ละข้อ

พระองค์เจ้าชายฉัตร	พระองค์เจ้าवासกรี	วัดเบญจมบพิตร
กรมหมื่นภูบาลบริรักษ์	กรมหลวงภูวเนตร	วัดพระเชตุพนฯ
วันที่ 6 ธันวาคม	ตำหนักवासกรี	สิ้นพระชนม์แล้ว
พระราชนัดดา	พระราชโอรส	โคลงกลบท
พ.ศ. ๒๕๓๓	พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา	
เพลงยาวกาพย์พยากรณ์กรุงศรีอยุธยา	ประกาศบรมราชาภิเษก ร. ๔	
องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ		
โคลงภาพฤกษ์ตัดตน	วันที่ ๑๑ ธันวาคม	สถูปในวัดพระเชตุพนฯ

๑. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส มีพระนามเดิมว่า.....
๒. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในฐานะ.....
๓. ขณะที่ยังทรงผนวช สมเด็จพระสมณ เจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส จำพรรษาอยู่ที่.....
๔. ผู้ที่ร่วมพระนิพนธ์ "ลิลิตตะเลงพ่าย" ร่วมกับ สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส คือ.....
๕. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้รับรางวัลบุคคลดีเด่นด้านวัฒนธรรมระดับโลกขององค์การยูเนสโก เมื่อ ปี.....
๖. องค์การยูเนสโกมีชื่อเต็มว่าอะไร.....
๗. พระอัฐิของสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ประดิษฐาน ไว้ ณ.....
๘. พระนิพนธ์ของสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส มีเรื่องอะไรบ้าง.....
๙. พระนิพนธ์ของสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ประเภทความเรียง คือ.....
๑๐. วันพระปรมาภิไธย ตรงกับวันที่.....

ใบความรู้ที่ ๒ ความรู้และที่มาของเรื่อง

ความหมายของลิลิตตะเลงพ่าย

คำว่า “ลิลิต” หมายถึง คำประพันธ์ประเภทร้อยกรองชนิดหนึ่งแต่งเป็นเรื่องราว โดยใช้โคลงและร่าย ต่อสัมผัสกัน “ตะเลง” หมายถึง มอญ “พ่าย” หมายถึง แพ้ “ตะเลงพ่าย” จึงแปลว่า มอญแพ้ คำว่าตะเลงเป็นคำพม่าเรียกชาติมอญ ในสมัยที่พม่ามีอำนาจได้รวบรวมเอาแคว้นมอญไว้ในอาณาจักรของตน และพม่าได้ย้ายราชธานีมาอยู่ที่เมืองหงสาวดีของมอญ (เมืองพะโคปัจจุบัน) เพื่อควบคุมดูแลพวกมอญได้สะดวก การสงครามระหว่างไทยกับพม่าในสมัยพระนเรศวรมหาราช กษัตริย์พม่าซึ่งตั้งเมืองหลวงอยู่ที่หงสาวดี ได้ยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. ๒๑๑๕ และได้เกณฑ์พวกมอญมาในกองทัพด้วยเป็นอันมาก แต่ปรากฏว่าไทยมีชัยชนะ คำว่า “ตะเลงพ่าย” จึงหมายถึง พม่าแพ้นั่นเอง การใช้คำว่า ตะเลงพ่าย เพราะพงศาวดารไทยเรียกกษัตริย์พม่าว่า พระเจ้ากรุงหงสาวดี และกรุงหงสาวดีก็เป็นเมืองของมอญ องค์ผู้นิพนธ์จึงใช้ชื่อว่า ตะเลงพ่าย

ที่มาของหนังสือลิลิตตะเลงพ่าย

เนื้อเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย เป็นเรื่องสุดดีสมเด็จพระนเรศวรมหาราชวีรกษัตริย์ไทย ซึ่งสมเด็จพระสมณเจ้ากรมพระปรมาธิบดีชิโนรส ทรงรวบรวมมาจากจดหมายเหตุและพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา

จุดมุ่งหมายในการนิพนธ์ลิลิตตะเลงพ่าย

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมาธิบดีชิโนรส ทรงนิพนธ์ลิลิตตะเลงพ่าย เพื่องานฉลองตักวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และทรงมีพระประสงค์ที่จะเฉลิมพระเกียรติและสดุดีวีรกรรม ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชแก่ชนทั่วไป

แนวคิดในการแต่งวรรณคดีเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย

สันนิษฐานว่าสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมาธิบดี ชิโนรสทรงได้รับแนวคิดในการพระนิพนธ์ ลิลิตตะเลงพ่ายมาจากเรื่อง ลิลิตยวนพ่าย วรรณกรรมชิ้นเอกครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นเหตุประการสำคัญ

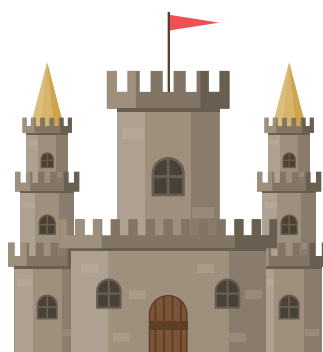

คะแนนที่ได้ (๑๐)
 ..... ✨ .....

คำชี้แจง : ให้เขียนคำตอบที่คิดว่าถูกต้องที่สุด ลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. คำว่า "ลิลิต" ตามความหมายของหนังสือเล่มนี้ หมายความว่า.....
๒. คำว่า "ตะเลงพ่าย" ตามความหมายของหนังสือเล่มนี้ หมายความว่า.....
๓. "พวกตะเลง" หมายถึงชนชาติใด.....
๔. กรุงหงสาวดี ปัจจุบันคือ เมือง.....
๕. ลิลิตตะเลงพ่ายแต่งขึ้นใน โอกาส.....
๖. ที่มาของเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย กวีได้นำเนื้อหามาจากพงศาวดาร.....
๗. จุดประสงค์สำคัญในการนิพนธ์ลิลิตตะเลงพ่าย คือ.....
๘. เราเรียกกษัตริย์หม่าว่าพระเจ้ากรุงหงสาวดี เพราะ.....
๙. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ลิลิตตะเลงพ่าย ในรัชกาล.....
๑๐. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงได้รับแนวคิดในการพระนิพนธ์ ลิลิตตะเลงพ่ายมาจากเรื่อง
 .....

ไม่ยากเลยใช่ไหมคะ? ต่อไปเรามาเรียน
 เรื่องความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์
 กันต่อเลยคะ 😊

ใบความรู้ที่ ๓ ความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์

ลักษณะคำประพันธ์

“ลิลิตสุภาพ”
 ร่ายสุภาพ + โคลงสุภาพ
 ↳ โคลงสองสุภาพ
 ↳ โคลงสามสุภาพ
 ↳ โคลงสี่สุภาพ

ฉันทลักษณ์ของร่ายสุภาพ

○○○○○ ○○○○○ ○○○○○ ○○○○○
 ــــــــــــــــ ــــــــــــــــ ــــــــــــــــ ــــــــــــــــ
 ○○○○○ ○○○○○ ○○○○○ ○○○○○ (๐๐)

คณะและพยางค์ ร่ายสุภาพบทหนึ่งมี ๕ วรรคขึ้นไป แต่ละวรรคมี ๕ คำ **สัมผัส** ร่ายสุภาพมีการส่งสัมผัสท้ายวรรค และมีสัมผัสรับตรงคำที่ ๑, ๒, ๓ คำใดคำหนึ่งจนถึงตอนท้าย พอจะจบก็ส่งสัมผัสไปยังบทต้นของโคลงสองสุภาพ ต่อจากนั้น ก็บังคับสัมผัสตามแบบของโคลงสอง จึงถือว่าจบบทแต่ละบท ส่วนสัมผัสในนั้นไม่บังคับ มีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร

ฉันทลักษณ์โคลงสองสุภาพ

○○○○○ ○○○○○
 ــــــــــــــــ ــــــــــــــــ
 ○○○○○ (๐๐)

คณะและพยางค์ โคลงสองสุภาพ หนึ่งบทมี ๒ บาท บาทที่ ๑ วรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ มีจำนวนคำ ๕ คำ บาทที่ ๒ มี ๕ คำ (อาจเสริมคำสร้อยท้ายบาทสองได้อีก ๒ คำ) **คำสัมผัส** คำที่ ๕ ของบาทที่หนึ่ง ส่งสัมผัสสระไปยังคำที่ ๕ ของบาทที่สอง **คำเอก คำโท** บังคับคำเอก ๓ คำ และคำโท ๓ คำ

ฉันทลักษณ์โคลงสามสุภาพ

○○○○○ ○○○○○
 ــــــــــــــــ ــــــــــــــــ
 ○○○○○ ○○○○○ (๐๐)

คณะและพยางค์ บทหนึ่งจะมี ๔ วรรค วรรค ๑, ๒ และ ๓ จะมีคำวรรคละ ๕ คำ ในวรรค ๔ จะมีจำนวนคำ ๔ คำ และในวรรคสุดท้ายสามมารถที่จะใส่คำสร้อยได้ ๒ คำ **คำสัมผัส** คำสุดท้ายของวรรค ๑ ส่งสัมผัสไปยังคำที่ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ ของวรรคที่ ๒ และคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ **คำเอก คำโท** บังคับคำเอก ๓ คำ และคำโท ๓ คำ

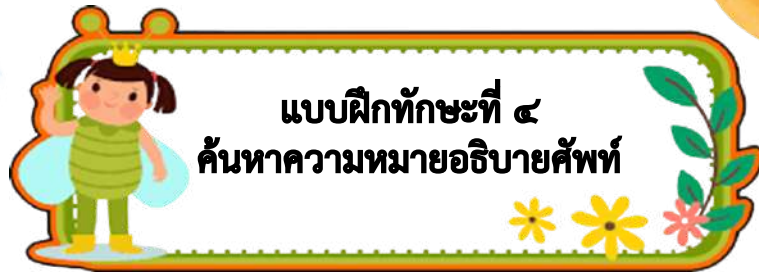
แบบฝึกทักษะที่ ๓
ความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์

คะแนนที่ได้ (๑๐)

..... ❖ .....

คำชี้แจง : จงทำเครื่องหมายหน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าถูก และกาเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าผิด

- ..... ๑. ร่ายสุภาพเป็นร่ายที่บังคับ วรรคละ ๕ คำ และจบคำประพันธ์ด้วยโคลงสองสุภาพ
- ..... ๒. เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย กวีทรงใช้คำประพันธ์ประเภทร่ายสุภาพสลับกับโคลงสอง โคลงสาม โคลงสี่สุภาพ และโคลงคั่น
- ..... ๓. โคลงสามสุภาพ บทหนึ่งมี ๑๙ คำ แบ่งออกเป็น ๔ วรรค วรรคที่ ๑, ๒ และ ๓ มีวรรคละ ๕ คำ วรรคที่ ๔ มี ๔ คำ
- ..... ๔. วิธีเข้าลิลิต คือให้คำสุดท้ายของบทส่งสัมผัสไปยังคำที่ ๑ ที่ ๒ หรือที่ ๓ ในบทต่อไป
- ..... ๕. ในการแต่งโคลงหากกวีหาคำเอกที่มีรูปเอกไม่ได้สามารถใช้คำตายแทนคำเอกได้
- ..... ๖. "ภูบาลอื่นอำนาจ อวยพระพรเลิศล้ำ จงอวยุทธ์อย่าพิน แห่งเจ็อมมือเทอญ พ่อนา"
คำประพันธ์นี้ เป็นโคลงสองสุภาพ
- ..... ๗. "พระพลันทรงเครื่องต้น งามประเสริฐเลิศล้ำ แหล่งหล้าควรรชม ชี้นนา"
คำประพันธ์นี้ เป็นโคลงสองสุภาพ
- ..... ๘. "ฝ่ายพระนครรามัญ ชันท์เขตด้าวอัสดง หงสาวดีบุเรศ รั้วรู้เหตุบริหิง แห่งเอิกอังกิตาการ
ฝ่ายพสุธารออกทิศ..." คำประพันธ์นี้ เป็นร่ายสุภาพ
- ..... ๙. "เปรมปรีดีปราโมทย์แท้ เพราะพระโหรหากแก่ กล่าวต้องตามฝัน" คำประพันธ์นี้
เป็นโคลงสามสุภาพ
- ..... ๑๐. "พวกพลทัพรามัญ เห็นไทยผันหนีหน้า ไปบ่หยุดยั้งช้า ตื่นต้อนแตกฉาน น่านนา" คำประพันธ์นี้
เป็นโคลงสามสุภาพ

แบบฝึกทักษะที่ ๔
ค้นหาความหมายอธิบายศัพท์

คะแนนที่ได้ (๑๐)
..... ✨ .....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย แล้วค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่กำหนดให้

ที่	คำศัพท์	ความหมาย
๑.	ดัสกร	
๒.	ทรหิงทรหวล	
๓.	ทักษิณาวรรต	
๔.	เทพสังหร	
๕.	เทวษ	
๖.	ผิว	
๗.	พลุก	
๘.	พัชรินทร์	
๙.	ระเมียร	
๑๐.	รังสฤษฏ์	

แบบฝึกทักษะที่ ๔ (ต่อ)
ค้นหาความหมายอธิบายศัพท์

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย แล้วค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่กำหนดให้

ที่	คำศัพท์	ความหมาย
๑๑.	ราพณ์	
๑๒.	สูงสูมาร	
๑๓.	โสฬสพรหม	
๑๔.	อรรณเวศ	
๑๕.	อังกุศ	
๑๖.	ชิงฉัตร	
๑๗.	ตะเลง	
๑๘.	ธูมาการ	
๑๙.	ประดียวุทธ์	
๒๐.	ไพโรจิตร	

ใบความรู้ที่ ๕ เรียงรายคำเป็นใจความสำคัญ

เรื่องย่อลิลิตตะเลงพ่าย

(เรื่องย่อตามวรรณคดีแต่ใช้รูปภาพจากภาพยนตร์ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช)

พระเจ้านันทบุเรงทรงทราบข่าวว่าอยุธยามีการผลัดเปลี่ยนแผ่นดิน อาจมีเหตุวุ่นวายด้วยพระราชโอรสทั้งสองอาจแย่งชิงราชบัลลังก์ จึงโปรดให้พระมหาอุปราชายกกองทัพเข้าตีกรุงศรีอยุธยา

พระมหาอุปราชาก็ไม่สู้ดีนักเพราะโทรทำนายว่าพระเคราะห์จะถึงฆาต แต่พระเจ้านันทบุเรงก็กล่าวว่หากกลัวก็ให้ไปเอาผ้าถุงสตรีมาใส่ พระมหาอุปราชาก็ต้องจำใจไปรบ ก่อนไปก็ได้ลานางสนม และรับพร 8 ประการ จากพระเจ้านันทบุเรง

ส่วนฝั่งอยุธยาในขณะนั้น พระนเรศวรได้บัญชาการทัพเพื่อเตรียมไปตีเขมร เนื่องจากเขมรเข้ามารุกรานไทยบ่อยครั้ง แต่เมื่อทรงทราบว่าหงสาวดีกำลังยกทัพมา พระองค์จึงนำกำลังส่วนนี้ไปตั้งทัพรอรับศึกพม่าแทน

ฝั่งพระมหาอุปราชาก็เดินทางจากหงสาวดีเพื่อไปยังอยุธยา พร้อมกับกองทัพของเชียงใหม่ รวมกว่าห้าแสนนาย ระหว่างทางก็คิดคร่ำครวญถึงนางอันเป็นที่รัก

กองทัพหงสาวดีเดินทางเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี ในขณะนั้นเกิดลมเวรัมภาพัดฉัตรของพระมหาอุปราชาทัก

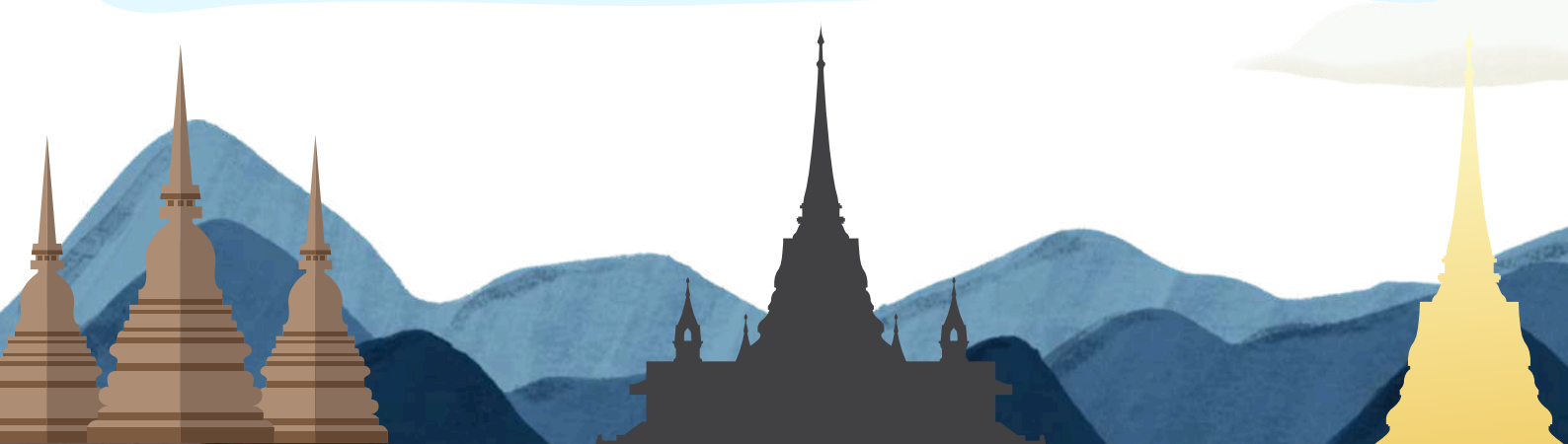
พระมหาอุปราชาก็ให้โทรทำนายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โทรกลัวความผิดจึงทำนายว่า หากเกิดในยามเย็นนี้จะเป็นนิมิตอันดี พระมหาอุปราชาก็ไม่วางพระทัย และระหว่างเดินทางก็รำพึงรำพันถึงพระบิดาตลอดเวลา

ฝ่ายสมเด็จพระนเรศวรก็ให้ทัพหน้าไปตั้งค่ายก่อนที่หนองสาหร่าย ก่อนที่พระองค์และพระเอกาทศรถจะเสด็จพยุหยาตราทางชลมารคจากอยุธยา ไปยกพลขึ้นบกและพักกองทัพที่ปากโมก จังหวัดอ่างทอง

สมเด็จพระนเรศวรทรงมีพระสุบินนิมิต ว่ามีน้ำไหลหลากมาจากทิศตะวันตก มีจระเข้ พระองค์ต่อสู้กับจระเข้ และได้รับชัยชนะ รุ่งเช้ามาก็ได้ให้โทรทำนาย โทรจึงทำนายด้วยความพิศวงว่า สงครามครั้งนี้ พระองค์จะมีชัยเหนืออริราชศัตรู เพราะน้ำป่าและจระเข้ที่มาจากทิศตะวันตก นั้นหมายถึงกองทัพหงสาวดีนั่นเอง

ใบความรู้ที่ ๕ (ต่อ) เรียงรายคำเป็นใจความสำคัญ

เรื่องย่อลิลิตตะเลงพ่าย (ต่อ)

(เรื่องย่อตามวรรณคดีแต่ใช้รูปภาพจากภาพยนตร์ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช)

พระนเรศวรและพระเอกาทศรถก็ได้บัญชาการทัพและปลุกขวัญให้กำลังใจทหาร ในขณะที่นั้นก็ยังมีพระบรมสารีริกธาตุ ลอยวนขวาเหนือกองทัพอยุธยาสามารถรอบ และหายไปทางทิศเหนือ จึงถือว่าเป็นฤกษ์งามและนิมิตหมายอันดีของกองทัพอยุธยา

สมเด็จพระนเรศวรได้ทรงทราบว่าทหารพม่ามาลาดตระเวนอยู่ในบริเวณนี้ จึงมีพระบัญชาให้กองทัพหน้าเข้าโจมตีทันที แล้วทำที่เป็นถอยร่นเข้ามาเพื่อให้ข้าศึกเกิดความประมาท ซึ่งทัพหลวงจะออกมาช่วยหลังจากนั้น

แต่ในขณะที่นั่นเอง พลายไชยานุภาพ ข้างทรงของสมเด็จพระนเรศวรและพลายปราบไตรจักร ข้างทรงของพระเอกาทศรถเกิดตกมัน จึงหลงเข้าไปอยู่ตรงใจกลางของทัพข้าศึกทำให้แม่ทัพต่าง ๆ เสด็จตามไม่ทัน

เบื้องหน้าของพระนเรศวรคือกองทัพหงสาวดีจำนวนมาก แต่พระองค์ทรงมีไหวพริบ และสังเกตได้ว่ามีช้างช้างหนึ่งที่เครื่องทรงไม่เหมือนช้างอื่น จึงทราบได้ทันทีว่านั่นคือ ช้างทรงของพระมหาอุปราชา

พระนเรศวรจึงได้ทูลเชิญพระมหาอุปราชาออกมาทำยุทธหัตถี (การต่อสู้ตัวต่อตัวบนหลังช้างของกษัตริย์หรือแม่ทัพ) เพื่อจะได้เป็นเกียรติยศแก่หงสาวดีและอยุธยาต่อไปภาคหน้า

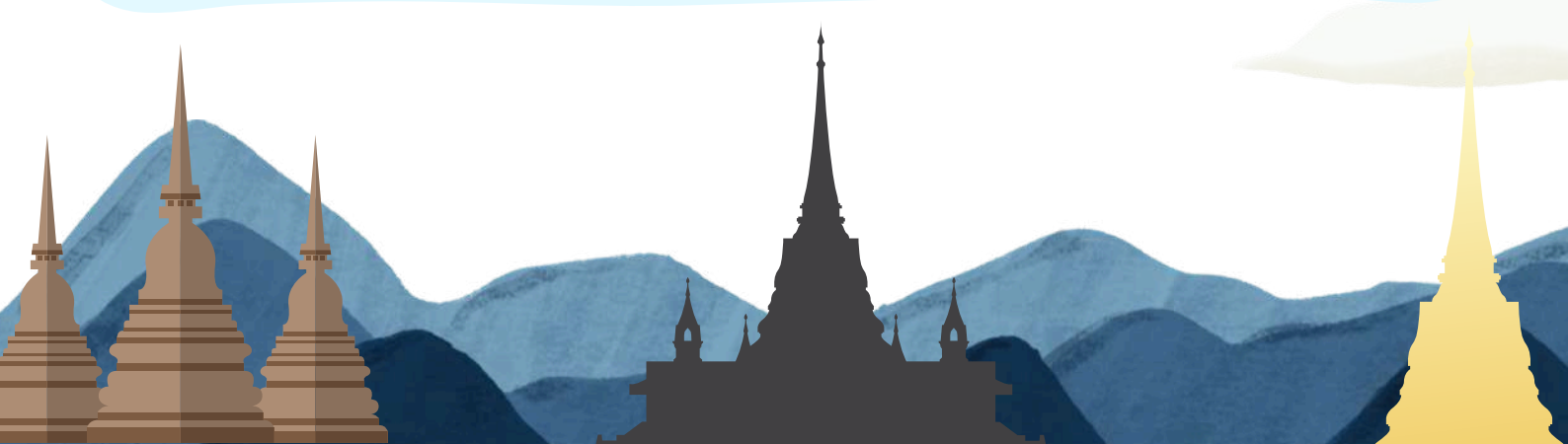
พระนเรศวรทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา และเมื่อได้ที่พระองค์ได้ใช้พระแสงของ้าวฟันสะพายแล่งไปที่หน้าอกของพระมหาอุปราชา พระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์คาคอช้าง

พระเอกาทศรถทรงกระทำยุทธหัตถีกับมังจาชโรแม่ทัพและพระพี่เลี้ยงของพระมหาอุปราชา ซึ่งพระองค์ก็ได้เอาชนะและสังหารมังจาชโรได้เช่นกัน ยุทธหัตถีครั้งนี้ จึงเป็นชัยชนะของอยุธยา

หลังจากสงคราม ชุนนางและทหารหลายนายมีความผิดเนื่องจากปล่อยให้ช้างทรงตกอยู่ที่ท่ามกลางศัตรู และสมเด็จพระวันรัตได้มาทูลขอพระราชทานอภัยโทษ สมเด็จพระนเรศวรก็โปรดพระราชทานอภัยโทษ โดยให้ยกทัพไปตีทวายและตะนาวศรีเป็นการแก้ตัว

แบบฝึกทักษะที่ ๕ เรียงรายคำเป็นใจความสำคัญ

คะแนนที่ได้ (๑๐)

..... ❖ .....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่องย่อจากใบความรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย แล้วสรุปใจความสำคัญ โดยใช้สำนวนของตนเอง พร้อมบอกข้อคิดและการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ใจความสำคัญ

ข้อคิดและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ใบความรู้ที่ ๖ หลักการถอดคำประพันธ์

๑. ก่อนจะลงมือถอดคำประพันธ์ ควรอ่านข้อความในคำประพันธ์นั้นให้จบหลายๆ เที่ยว และจับใจความให้ได้ โดยถูกต้องครบถ้วน ไม่ควรอ่านเพียงบรรทัดเดียวแล้วรีบถอดความก่อนที่จะเข้าใจ
๒. พยายามรักษารูป เรื่องของคำประพันธ์นั้นๆไว้ให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ อย่าต่อเติม อย่าขยายความให้ละเอียดพิสดารออกไปโดยปราศจากความจำเป็น ถอดเอาแต่เนื้อความ พุดออกมาเป็นภาษาร้อยแก้ว ง่ายๆ คำที่ใช้เรียกชื่อหรือคำสร้อยประกอบชื่อตัดทิ้งเสีย เช่น ตอนพระนางมัทรีคร่ำครวญถึงชาติภักถา ในเรื่องมหาเวสสันดร
๓. พยายามถอดทุกๆ คำที่เป็นคำศัพท์ ซึ่งไม่ใช่คำเรียกชื่อหรือคำสร้อยประกอบชื่อ ดังตัวอย่างในข้อ 2 แต่ถ้าไม่สามารถหาคำร้อยแก้วมาถอดความหมายให้ตรงกับศัพท์นั้นได้ ก็ควรแปลทับศัพท์หรือถอดความเอา ก็พอ
๔. ต้องคำนึงถึงบรรยากาศของเนื้อเรื่องเดิม รักษาบรรยากาศให้คงเดิม เช่น ถ้าเป็นบทประพันธ์ที่แสดงความโกรธ ความชิง ความรัก ฯลฯ พยายามถอดความแสดงบรรยากาศเดิมของคำประพันธ์เอาไว้ให้รู้สีกว่า โกรธ ชิง และรักจริงๆ
๕. เมื่อข้อความใดถอดความแล้วยังไม่เป็นภาษาร้อยแก้วที่ดี ก็ขัดเกลาเพิ่มเติมคำได้ตามสมควร แต่ไม่ใช่อธิบายอย่างเินเยื่อ ถ้าข้อความใดถอดความแล้วขาดความสำคัญหรือสำนวนฟังขัดหู หรือประโยคในภาษาร้อยกรองนั้นสลับซับซ้อน ก็แต่งถ้อยคำให้สละสลวย ซอยประโยคออกเป็นประโยคสั้นๆ เป็นภาษาความเรียงที่ดีและเรียงลำดับในความให้ตรงกับเนื้อเรื่องเดิม อย่าลำดับความผิด รวมทั้งการใช้สรรพนาม (ถ้ามี) ก็ต้องใช้ตาม บุรุษ เพศ พจน์ อดีตกาลอย่างเดียวกับของเดิม ตัวอย่างเช่น

ปางนั้นนฤเบศเบื้อง
เกลิงพิภพอโยธยา
พระเดชตั้งรามรา-
ออกออเรนทร์รัฐ

บูรพา ภพแอ
ยั้งผู้
ฆพเช่น เข็ญแฮ
เร้งร้าวราญสมร

ถอดความได้ว่า ขณะนั้น สมเด็จพระนเรศวรพระราชชายาสยามประเทศทรงครอบครองกรุงศรีอยุธยา ทรงเป็นใหญ่ยิ่งกว่าคนทั้งปวง พระเดชของพระองค์เปรียบเหมือนพระเดชของพระรามผู้ปราบศัตรูให้ราบคาบลงได้ ข้าศึกฝ่ายเขมรรู้เข้าก็ท้อกลัว

แบบฝึกทักษะ ที่ ๖

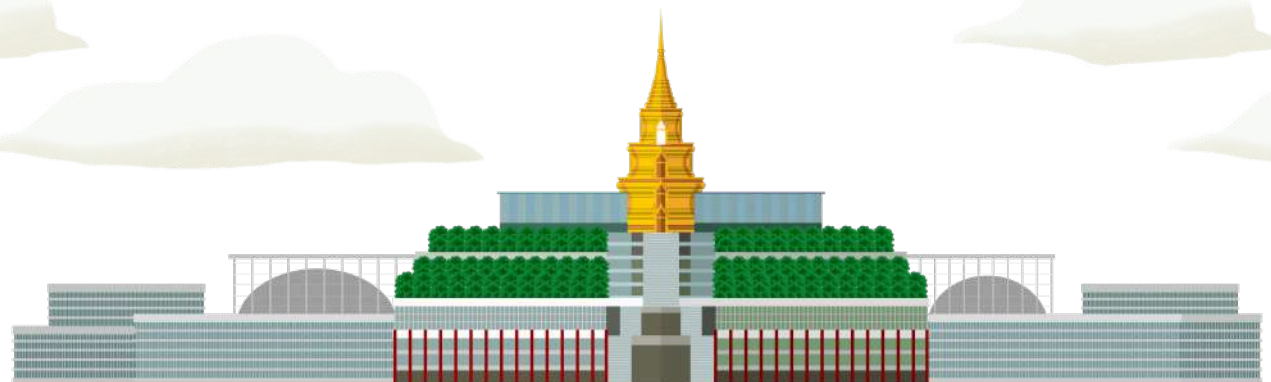
ถอดบทประพันธ์ระดับความหมาย

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้และอ่านเรื่องลิลิต
ตะเลงพ่าย แล้วถอดความหมายคำประพันธ์
ตามบทที่กำหนดให้อย่างถูกต้อง

คะแนนที่ได้ (๑๐)

..... ✨ .....

คำประพันธ์	ถอดคำประพันธ์
ฝ่ายพระนครรามัญ ชัมช้เขตต์้าวอัสดง หงสาวตีบุเรศ รั้วรู้เหตุบมิหึ่ง แห่งเอิกอังกิดาการ ฝ่ายพสุธารออกทิต ว่า อดีตวรกษัตรา มหาธรรมราชนรินทร์ เจ้าปัฐพินผ่านทวีป ดับชนมชีพพิราลัย เอารสไท่ณฤเบศ นเรศวรเสวยศวรรยา	
ธกัเอื้อนสารเสาวพจน์ แต่เอารสยศเยศ องค์กรศเรศอุ ปราศ ให้ยกยาตราทัพ กับนครเชียงใหม่ เป็นพยุหใหญ่ห้า แสน ไปเหยียบแดนปราจีน	
สงครามความศึกซึ่ง แสนกล จงพ้ออย่ายินยล แต่ตื่น อย่าลองคะนองตน ตามชอบ ทำนา การศึกกลักเล่ห์พั้น ล่อลี้ยวหลอกหลอน ฯ	
จงแจ้งแห่งเหตุเบื่อง โบราณ เป็นประโยชน์ยุทธการ กล่าวไว้ เอาใจทหารหาญ เรืองริน อยู่เนา อย่าระคนปนใกล้ เกลือกกล่าวขลาดเขลา ฯ	
หนึ่งรู้พยุหศึกไล่ สบสถาน เงินจิตวิทยาการ กางเกล้า รู้เชิงพิชัยชาญ ชุมค่าย ควรรณ อาจจักรอนรณแผ้ว แผกแพ้วพั้งหนี ฯ	

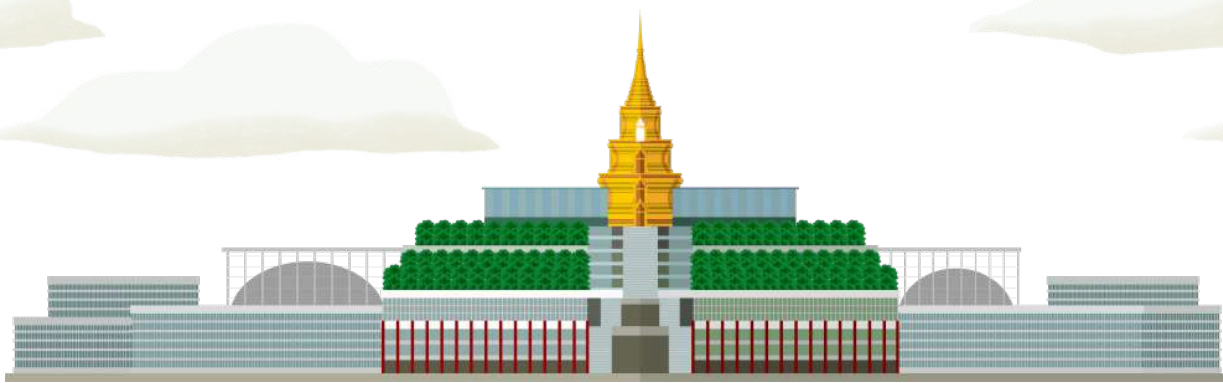

แบบฝึกทักษะ ที่ ๖ (ต่อ)

ถอดบทประพันธ์ระดับความหมาย

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้และอ่านเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย แล้วถอดความหมายคำประพันธ์ตามบทที่กำหนดให้อย่างถูกต้อง

คำประพันธ์	ถอดคำประพันธ์
หนึ่งรู้บำเหน็จให้ อันสมรรถมือผจญ อย่าหย่อนวีรียล แปดประการกลเทียร	ขุนพล จิตเสี้ยน อย่างเกียด ถ่องแท้ทางแกลง ฯ
เป็องนั้นนฤนาถผู้ เป็ยงพระมาลาผิน ศัสตราวุธอรินทร์ เพราะพระหัตถ์หากป็อง	สยามินทร์ ห่อนพ้อง ถูถูก องค์เอย ปิดด้วยขอทรง
บัดมวงคลพ่าห้ให้ แว้งเหวียงเป็ยงเศียรสะบัด อูกคลุกพลุกเงยงัด เบนบ้ายหงายแขนให้	ทวารัถิ ตกใต้ คอคช เศึกแฮ ท้วงท้อที่ถอย
พลอยพล้าเพ็ลยักถ้าท่าน บัตราชฟาดแสงพล พระเดชพระแสงดล ถนัดพระอั้งสาซ้อน	ในรณ พ่ายพ็อน เผด็จคู่ เช็ญแฮ ขาดด้าวโดยขวา
อุรารานร้าวแยก เอนพระองค์ลงทบ เหนือคอคชชอนชบ วายชีวาตม์สุดสิ้น	ยลสยบ ท่าวดั้น สังเวช สู่ฟ้าเสวยสวรรค

แบบฝึกทักษะ ที่ ๗

คำถามกระตุ้นคิด จากลิลิตตะเลงพ่าย

คะแนนที่ได้ (๑๐)

..... ✦ .....

ให้นักเรียนอ่านคำถามที่กำหนดให้จากนั้นเขียนตอบให้ถูกต้อง

1. พระเจ้าหงสาวดีในลิลิตตะเลงพ่ายมีพระนามว่า

ตอบ

2. กษัตริย์ของไทยที่สวรรคตในสมัยที่กล่าวถึง หมายถึงใคร

ตอบ

3. “เยียววิวาทชิงฉัตร เพื่อกษัตริย์สองสู้” คำที่ขีดเส้นใต้หมายถึงใคร

ตอบ

4. “ธ ก็เอื่อนสารเสาวพจน์ แต่เอารสยศยศ” คำที่ขีดเส้นใต้ หมายถึงใคร

ตอบ

5. เพราะเหตุใดพระเจ้ากรุงหงสาวดีจึงมีคำสั่งให้โอรสจัดทัพมาทำศึกกับประเทศไทย

ตอบ

6. กระจ่างพยุหบาตร หมายถึง

ตอบ

แบบฝึกทักษะ ที่ ๗ (ต่อ)

คำถามกระตุ้นคิด จากลิลิตตะเลงพ่าย

ให้นักเรียนอ่านคำถามที่กำหนดให้จากนั้นเขียนตอบให้ถูกต้อง

7. เพราะเหตุใดโอรสของพระเจ้ากรุงหงสาวดีจึงไม่ยอมนำทัพมารบกับไทยตามคำสั่งของบิดา

ตอบ

8. “บุตรท่านยันท่อถอย” มีความหมายว่า

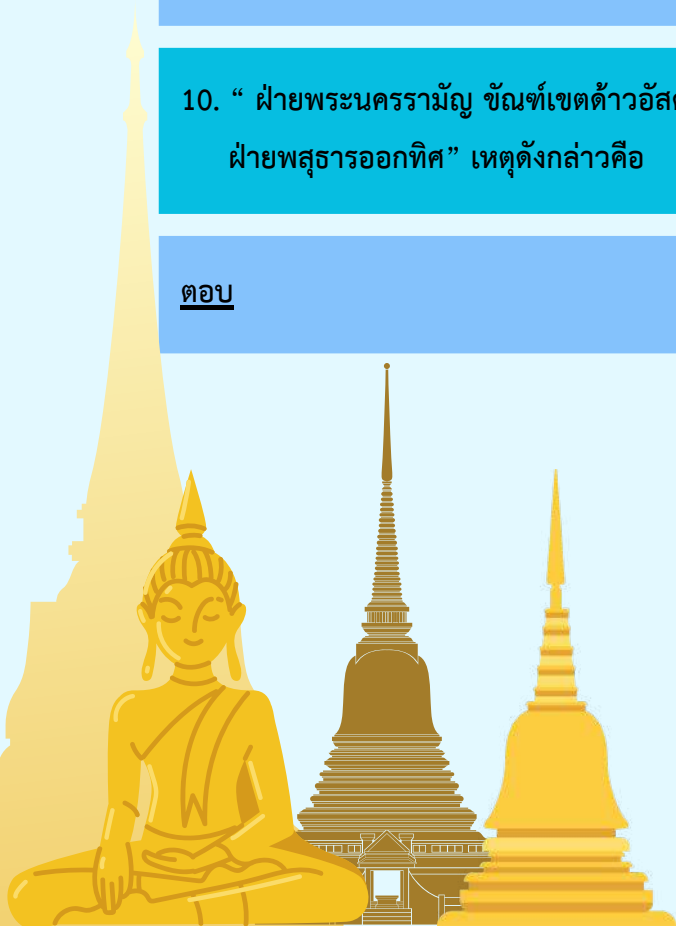
ตอบ

9. “สายหยุดหยุดกลิ่นฟุ้ง ยามสาย
สายบ่หยุดเสน่ห์หาย ท่างเศร้า”
คำประพันธ์ข้างต้นนี้ใช้ศิลปะในการประพันธ์แบบใด

ตอบ

10. “ ฝ่ายพระนครรามัญ ชันท์เขตด้าวอัสดง หงสาวดีบุเรศ รั้วรู้เหตุบ่มีหิง แห่งเอิกอิ่ง กิตาการ
ฝ่ายพสุธารออกทศ” เหตุดังกล่าวคือ

ตอบ

ใบความรู้ที่ ๘ ซาบซึ่งบทประพันธ์วรรณคดีไทย

คุณค่าด้านเนื้อหา

๑. รูปแบบคำประพันธ์ : “ลิลิต” (ร้อยสุภาพ+โคลงสุภาพ)
๒. องค์ประกอบของเรื่อง :
  - ๒.๑ สารของเรื่อง “การยอพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรในด้านการรบ”
  - ๒.๒ โครงเรื่อง “เป็นวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งนำมาจากประวัติศาสตร์ ในสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีขอบเขตกำหนด เนื้อหาไว้เพียงเรื่องการทำสงครามยุทธหัตถี”
  - ๒.๓ ตัวละคร : สมเด็จพระนเรศวรมหาราช >> มีความเป็นนักรบครองที่ ดี, มีความเป็นนักรบ, มีพระปรีชาญาณไหว เช่น ไหวพริบในการใช้ค้ำไม้มน้าวใจ ให้พระมหาอุปราชามาทำศึกพระมหาอุปราชา >> มีความเป็นลูกกตัญญู, เป็นคนมีพระทัยอ่อนไหว
  - ๒.๔ ฉากและบรรยากาศ : “ฉากสนามรบ”

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๑. การสรรคำ คือ การเลือกคำได้เหมาะสม
  - ๑.๑ การใช้คำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและบุคคล เช่น การใช้ราชาศัพท์กับตัวละครที่เป็นพระมหากษัตริย์
  - ๑.๒ การใช้คำที่ไม่ซ้ำกันแต่ความหมายเดียวกัน เช่น โอยธา คเชนทร์ ศษ คชนน หมายถึง ช้าง
๒. มีการเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
๓. การใช้โวหาร : การทำให้คำเกิดความชัดเจนและเกิดจินตภาพ ตัวอย่าง อุปมา เช่น ดั่ง แฉก อุปลักษณ์ เช่น คือ และ สัทพจน์ เช่น แปร้นแปร

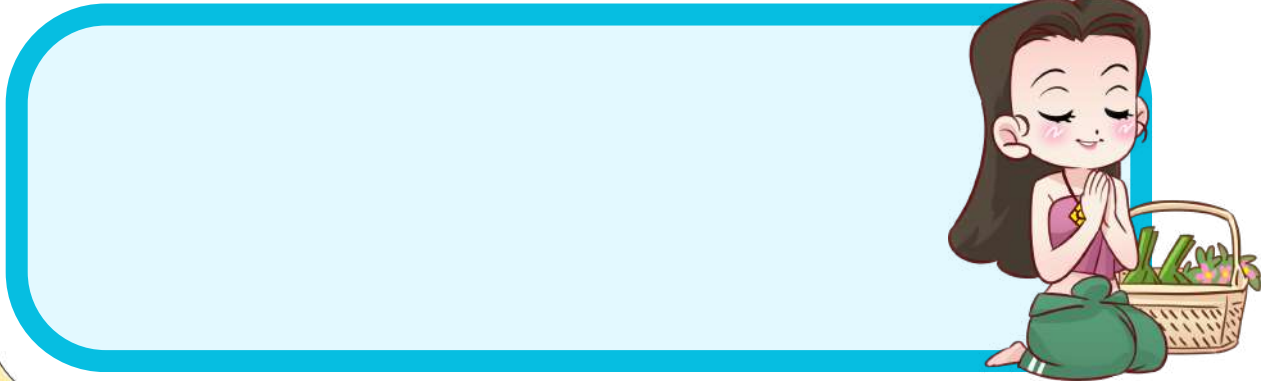
คุณค่าด้านสังคม

๑. สะท้อนให้เห็นธรรมชาติของมนุษย์ เช่น มนุษย์ใช้การพูดเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นเห็นด้วยและทำตาม, มนุษย์มีความเชื่อ, มนุษย์มีความกลัว ฯลฯ
๒. สะท้อนธรรมเนียมและประเพณีในการออกรบ เช่น โขลกนवार, ตัดไม้ข้ามนวม, ละว้าเช่นไก่ เป็นต้น
๓. สะท้อนความเชื่อของสังคมไทย เช่น ความเชื่อเรื่องลางบอกเหตุ, ความเชื่อเรื่องความฝัน
๔. คติธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น ความกตัญญูของพระมหาอุปราชา, ความกล้าหาญของสมเด็จพระนเรศวร, ความมีปรีชาญาณไหวพริบของพระนเรศวร เป็นต้น

แบบฝึกทักษะที่ ๘
ซาบซึ่งบทประพันธ์วรรณคดีไทย

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย แล้วสรุปใจความสำคัญ โดยใช้สำนวนของตนเอง พร้อมบอกข้อคิดและการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

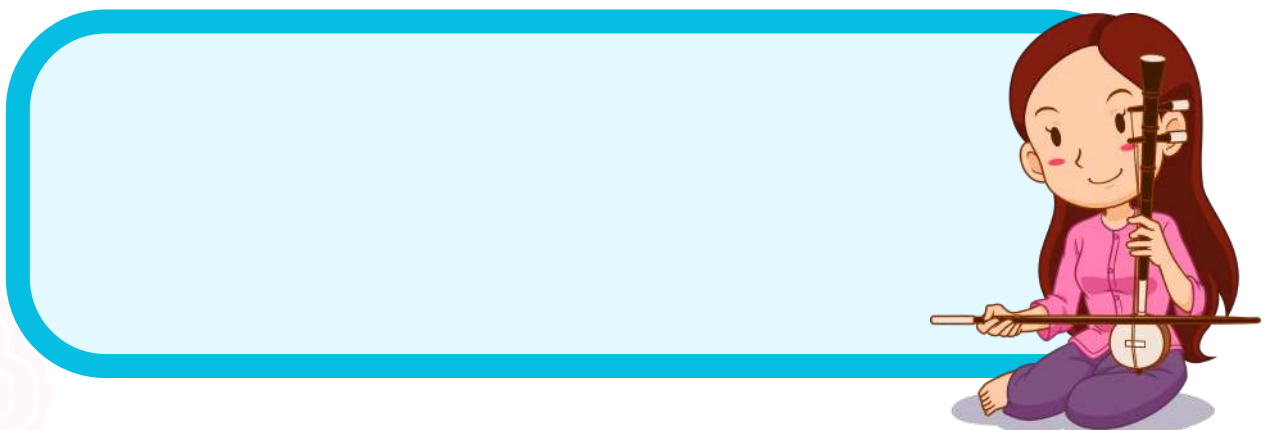
คุณค่าด้านเนื้อหา

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม

แบบทดสอบหลังเรียน

ลิลิตตะเลงพ่าย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๑. แบบทดสอบก่อนเรียนฉบับนี้ ใช้ทดสอบความรู้และความเข้าใจในวรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
๒. แบบทดสอบเป็นปรนัยให้เลือกตอบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๒๐ ข้อ
๓. นักเรียนอ่านคำถามและคำตอบให้ละเอียด แล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมายกากบาทลงในกระดาษคำตอบ
๔. นักเรียนทำแบบทดสอบให้ครบทุกข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ ๓๐ นาที

๑. ใครเป็นผู้ประพันธ์ลิลิตตะเลงพ่าย

- ก. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ข. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
- ค. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส
- ง. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและเจ้าจอมมารดาจุ้ย

๒. ลิลิตตะเลงพ่าย เป็นบทประพันธ์ประเภทลิลิต ประพันธ์ขึ้นเพื่ออะไร

- ก. ทรงสักการะบูชาบรรพบุรุษ
- ข. ทรงสถาปนางานประพันธ์ของไทย
- ค. พระราชทานพระกฐินที่วัดพระเชตุพน
- ง. สดุดีวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

๓. คำประพันธ์ที่ทรงใช้ในการนิพนธ์เป็นลิลิต ประกอบด้วยอะไรบ้าง

- ก. ร่ายสุภาพและโคลงสุภาพ
- ข. โคลงสี่สุภาพ และโคลงกระทู้
- ค. โคลงสี่สุภาพและกาพย์ยานี ๑๑
- ง. ร้อยแก้วที่มีคำประพันธ์ครบทั้งหมด

๔. สงครามยุทธหัตถี หมายถึงข้อใด

- ก. การรบด้วยหอก ดาบ
- ข. การรบของคนสมัยก่อน
- ค. การรบที่ใช้กำลังคนมากมาย
- ง. การต่อสู้กันด้วยอาวุธบนหลังช้าง

๕. พระเจ้านันทบุเรง โปรดให้พระมหาอุปราชา

นำกองทัพทหารมาตีเมืองอยุธยา มีจำนวนทัพทหารเท่าใด

- ก. สี่แสนคน
- ข. หนึ่งแสนคน
- ค. สามแสนคน
- ง. สองแสนสี่หมื่นคน

๖. พระเจ้า พี่เราจะยืนอยู่ใยในร่มไม้เล่า เชิญออกมา
ทำยุทธหัตถีด้วยกัน ให้เป็นเกียรติยศไว้ในแผ่นดิน
เกิด ภายหน้าไปไม่มีพระเจ้าแผ่นดินที่จะได้ยุทธหัตถี
แล้ว เป็นคำกล่าวของใคร

- ก. พระนเรศวร
- ข. พระมหาอุปราชา
- ค. พระเจ้านันทบุเรง
- ง. พระสมเด็จพระเอกาทศรถ

๗. “หัตถินทร์ปิ่นเรศให้ โททรง
คือสมิทิมาดงค์ หนึ่งอ้าง”
มีความหมายเหมือนคำใด

- ก. คช
- ข. ฤทธิ
- ค. อัคร
- ง. อวสาน

๘. คำว่า ตะเลง หมายถึงชนชาติใด

- ก. มอญ
- ข. พม่า
- ค. ยวน
- ง. เขมร

๙. คำในข้อใดที่มีความหมายว่าพระราชา

- ก. เพื่อพระราชกฤษฎา แต่กี้
- ข. พระตรีโลกนาถแผ้ว เผด็จมาร
- ค. ฉลองบทรชนรา -ธิผ่าน ภพฤา
- ง. สมองบาทยาตรยุทธ์เทียบ เพื่อนไท้ในรณ

แบบทดสอบหลังเรียน(ต่อ)

ลิลิตตะเลงพ่าย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๑๐. บทประพันธ์ข้อใดกล่าวสุดดีสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ก. เสร็จแสดงพระยศเจ้าจอมมอญ- ยาเอย	จอมอญ- ยาเอย
องค์อดีตรสมมุติเทพไท้	เทพไท้
นเรศวรรัตนมงกุฎ	เกศกษัตริย์ สยามฤา
หวังอยู่คู่ธเรศไว้	ฟากฟ้าดินเฉลิม
ข. บรรยายกลกาพย์แสร้งสมลักษณะเล่าเสาวนา	สมญา ไว้แฮ
“ตะเลงพ่าย”เพื่อตะเลง	เรื่องรู้
เสนอฤทธิ์สองราชผู้	ปรา-ชเยศ พระเอย
ค. ล่วงถึงบพิตรผู้คือพุทธบรุษทศรพ	ศึกข้างกลางสมร
เชิงงดอดอวยทนต์	เกลิงถวัลย์- ราชย์ฤา
เลยอย่าลาญชีพล้าง	สืบสร้าง
ง. กรมหมื่นนุชิตเชื้อมิ่งมหิศร เสกให้พจนสุนทร	ทวยโทษ นี้นา
ขัตติวงศ์ผจงโอรฐไว้	หนึ่งครั้งขอเผื่อ
	กวีร ชีโนรส
	ศรีสุคต
	เกลิงลักษณะ นี้นา
	สืบหล้าอย่าศูนย์

๑๑. โคลงบทนี้ตรงกับกรพุดแบบใด

พระพี่ผู้ผ่าน	ภพขุด-ดมเฮย
ไปชอบเชษฐอินหยุด	ร่วมไม้
เชิญราชร่วมคชยุทธ์	เผยอเกียรติ ไว้แฮ
สืบกว่าสองเราไสร	สุดสิ้นฤามี
ก. เชิญชวน	ข. ปลุกใจ
ค. ทำทนาย	ง. เยาะเย้ย

๑๒. ข้อใดไม่ได้กล่าวถึงอาวุธ

- ก. คทาธรและศรขรรค์ จะห้าห้าให้ยับยี่
- ข. ยอยันต์เกิดลอบองเลบง อังกฤษ ไกวแฮ
- ค. ข้าศึกสาดปืนโครม โรมกฤษณ์ธนู
- ง. เชนประชิดเขนสู้ ดาวคู่ดาวค่อ

๑๓. "...หงสาวดีบุเรศ รั้วรู้เหตุ บ มีหึ่ง แห่งเอก อังกิดาการ..." จากคำประพันธ์ หงสาวดีรู้เหตุอะไร

- ก. แผ่นดินอยุธยา กำลังเกิดความรำส่ำ เนื่องจากพระมหาจักรพรรดิสวรรคต
- ข. สมเด็จพระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถอาจแย่งชิงบัลลังก์
- ค. สมเด็จพระนเรศวรกำลังเตรียมกองทัพไปตีเขมร
- ง. สมเด็จพระมหาธรรมราชาเสด็จสวรรคต และสมเด็จพระนเรศวรขึ้นครองราชย์สมบัติ

๑๔. "...เจ้าอยุธยา มีบุตร ล้วนยงยุทธ์ เชี่ยวชาญ หาญหักศึก บ มีย่อ ต่อสู้ศึก บ มีหยอน ไปพักนอนว่าใช้ ให้ ธ หวง ธ ห้าม" บทประพันธ์นี้ผู้พูดรู้สึกอย่างไร

- ก. น้อยใจ
- ข. เสียใจ
- ค. แค้นใจ
- ง. โกรธเคือง

แบบทดสอบหลังเรียน(ต่อ)

ลิลิตตะเลงพ่าย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๑๕. เพราะเหตุใดพระมหากุปราชจึงไม่ยอมไปรบครั้งนี้

- ก. เจ้าอุทุมพรมิบุตร ล้วนยังเยาว์เชี่ยวชาญ
- ข. กรตระครองกอดแก้ว เรียมจักรังรสแคล้ว
- ค. โจรควรคงทำนาย ทายพระเคราะห์ถึงมาต
- ง. หาญหักศึก บ มีย่อ ต่อสู้ศึก บ มีหยอน

๑๖. สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีตรัสพระราชทานโอวาทแก่พระมหากุปราชฯ ทั้งหมดกี่ประการ

- ก. ๕ ประการ   ข. ๖ ประการ
- ค. ๗ ประการ   ง. ๘ ประการ

๑๗. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับโอวาทที่พระเจ้าหงสาวดีประทานแก่พระมหากุปราชฯ

- ก. การเอาใจทหาร   ข. อย่าทะนงตน
- ค. รู้ตำราพิชัยสงคราม   ง. รู้ฤกษ์ผานาที

๑๘. โขงการ หมายถึง

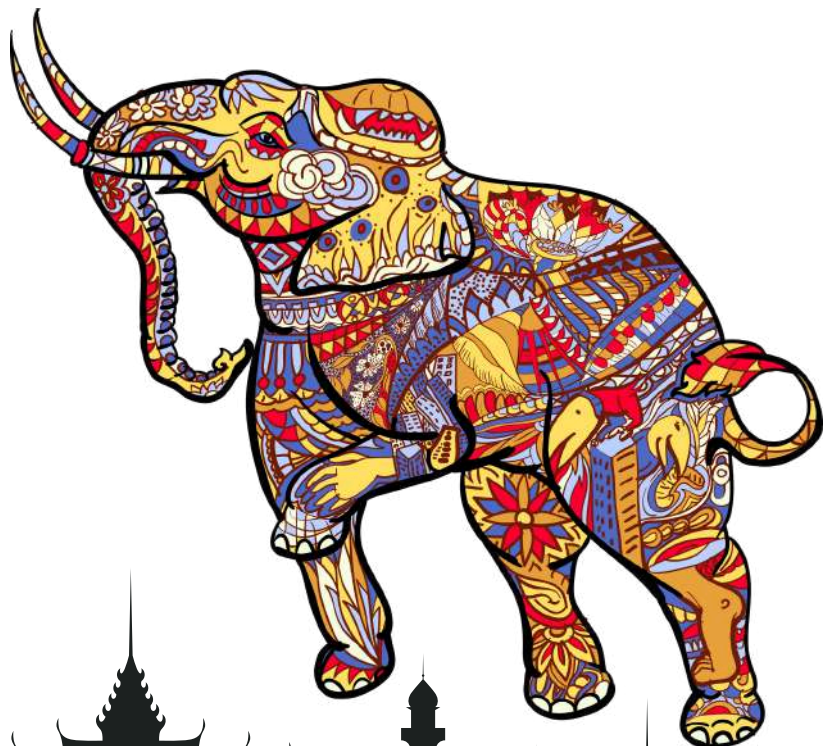
- ก. พระดำรัสของพระราชฯ
- ข. คำสั่งของพระราชฯ
- ค. การสนทนาของพระมหากุปราชฯ
- ง. คำสั่งแม่ทัพนำศึก

๑๙. ข้อใดคือช่างทรงของสมเด็จพระนเรศวร

- ก. เจ้าพระยาแสนไชยานุภาพ
- ข. เจ้าพระยาปราบไตรจักร
- ค. เจ้าพระยาไชยานุภาพ
- ง. พระยาพัชเนียง

๒๐. ข้อใดกล่าวถึงลักษณะของการแต่งลิลิตตะเลงพ่ายได้ถูกต้อง

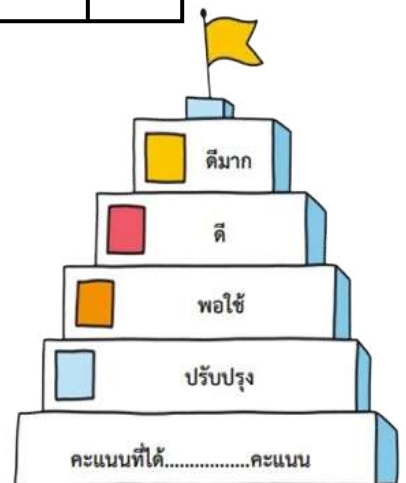
- ก. ลิลิตตะเลงพ่ายเป็นคำประพันธ์สลับกันระหว่างร้อยสุภาพกับโคลงสุภาพ จำนวน ๔๓๙ บท
- ข. ลิลิตตะเลงพ่ายเป็นคำประพันธ์สลับกันระหว่างร้อยสุภาพกับโคลงสี่สุภาพ จำนวน ๔๐๐ บท
- ค. ลิลิตตะเลงพ่ายเป็นคำประพันธ์สลับกันระหว่างร้อยสุภาพ จำนวน ๓๔๙ บท
- ง. ลิลิตตะเลงพ่ายเป็นคำประพันธ์สลับกันระหว่างร้อยสุภาพกับโคลงสองสุภาพ จำนวน ๓๐๐ บท

กระดาษคำตอบ
แบบทดสอบหลังเรียน

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑.					๑๑.				
๒.					๑๒.				
๓.					๑๓.				
๔.					๑๔.				
๕.					๑๕.				
๖.					๑๖.				
๗.					๑๗.				
๘.					๑๘.				
๙.					๑๙.				
๑๐.					๒๐.				

เฉลย

แบบฝึกทักษะ เรื่อง ลีลิตตะเลงพ่าย

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

๑. ก

๒. ง

๓. ก

๔. ง

๕. ง

๖. ก

๗. ก

๘. ก

๙. ข

๑๐. ก

๑๑. ก

๑๒. ข

๑๓. ง

๑๔. ก

๑๕. ก

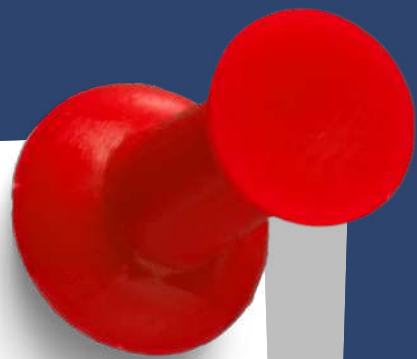
๑๖. ง

๑๗. ง

๑๘. ก

๑๙. ก

๒๐. ก

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๑ ผู้แต่งเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่อยู่ในกรอบข้างล่างนี้ ไปเติมลงในช่องว่างให้สอดคล้องกับคำถามในแต่ละข้อ

พระองค์เจ้าชายฉัตร	พระองค์เจ้าवासกรี	วัดเบญจมบพิตร
กรมหมื่นภูบาลบริรักษ์	กรมหลวงภูวเนตร	วัดพระเชตุพนฯ
วันที่ 6 ธันวาคม	ตำหนักवासกรี	สิ้นพระชนม์แล้ว
พระราชนัดดา	พระราชโอรส	โคลงกลบท
พ.ศ. ๒๕๓๓	พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา	
เพลงยาวกาพย์พยากรณ์กรุงศรีอยุธยา	ประกาศบรมราชาภิเษก ร. ๔	
องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ		
โคลงภาพฤกษ์ตัดตน	วันที่ ๑๑ ธันวาคม	สถูปในวัดพระเชตุพนฯ

๑. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส มีพระนามเดิมว่า **พระองค์เจ้าवासกรี**
๒. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในฐานะ **พระราชโอรส**
๓. ขณะที่ทรงผนวช สมเด็จพระสมณ เจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส จำพรรษาอยู่ที่ **วัดพระเชตุพนฯ**
๔. ผู้ที่ร่วมพระนิพนธ์ "ลิลิตตะเลงพ่าย" ร่วมกับ สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส คือ **กรมหมื่นภูบาลบริรักษ์**
๕. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้รับรางวัลบุคคลดีเด่นด้านวัฒนธรรมระดับโลกขององค์การยูเนสโก เมื่อ ปี **พ.ศ. ๒๕๓๓**
๖. องค์การยูเนสโกมีชื่อเต็มว่าอะไร **องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ**
๗. พระอัฐิของสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ประดิษฐาน ไว้ ณ **ตำหนักवासกรี**
๘. พระนิพนธ์ของสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส มีเรื่องอะไรบ้าง
พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา, โคลงกลบท, ประกาศบรมราชาภิเษก ร. ๔, โคลงภาพฤกษ์ตัดตน
๙. พระนิพนธ์ของสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ประเภทความเรียง คือ **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา**
๑๐. วันพระปรมาภิไธย ตรงกับวันที่ **วันที่ ๑๑ ธันวาคม**

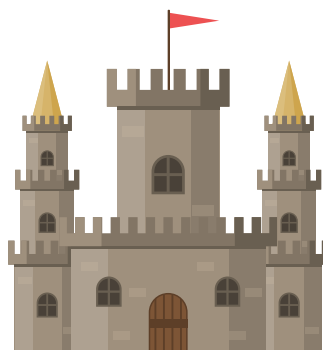

คำชี้แจง ให้เขียนคำตอบที่คิดว่าถูกต้องที่สุด ลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. คำว่า "ลิลิต" ตามความหมายของหนังสือเล่มนี้ หมายความว่า **คำประพันธ์ประเภทร้อยกรองชนิดหนึ่งแต่งเป็นเรื่องยาว โดยใช้โคลงและร้อยต่อสัมผัสกัน**
๒. คำว่า "ตะเลงพ่าย" ตามความหมายของหนังสือเล่มนี้ หมายความว่า **พม่าแพ้หรือมอญแพ้**
๓. "พวกตะเลง" หมายถึงชนชาติใด **มอญ**
๔. กรุงหงสาวดี ปัจจุบันคือ เมือง **พะ โค**
๕. ลิลิตตะเลงพ่ายแต่งขึ้นใน โอกาส **ฉลองตักวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม**
๖. ที่มาของเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย กวีได้นำเนื้อหามาจากพงศาวดาร **พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา**
๗. จุดประสงค์สำคัญในการนิพนธ์ลิลิตตะเลงพ่าย คือ **ยกพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช**
๘. เราเรียกกษัตริย์หม่าว่าพระเจ้ากรุงหงสาวดี เพราะ **พม่าตั้งกรุงหงสาวดีซึ่งเป็นเมืองหลวงของมอญเดิมเป็นเมืองหลวงพม่า**
๙. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ลิลิตตะเลงพ่าย ในรัชกาล **รัชกาลที่ ๓**
๑๐. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงได้รับแนวคิดในการพระนิพนธ์ ลิลิตตะเลงพ่ายมาจากเรื่อง **ลิลิตยวนพ่าย**

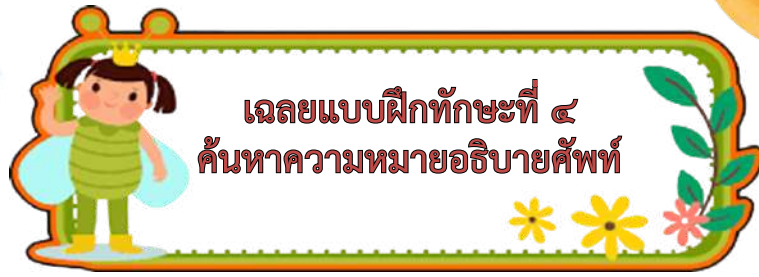
ไม่ยากเลยใช่ไหมคะ? ต่อไปเรามาเรียน
เรื่องความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์
กันต่อเลยคะ 😊

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๓ ความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมายหน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าถูก ✓ และกาเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าผิด

- ✓ ๑. ร่ายสุภาพเป็นร่ายที่บังคับ วรรคละ ๕ คำ และจบคำประพันธ์ด้วยโคลงสองสุภาพ
- X ๒. เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย กวีทรงใช้คำประพันธ์ประเภทร่ายสุภาพสลับกับโคลงสอง โคลงสาม โคลงสี่สุภาพ และโคลงคั่น
- ✓ ๓. โคลงสามสุภาพ บทหนึ่งมี ๑๔ คำ แบ่งออกเป็น ๔ วรรค วรรคที่ ๑, ๒ และ ๓ มีวรรคละ ๕ คำ วรรคที่ ๔ มี ๔ คำ
- ✓ ๔. วิธีเข้าลิลิต คือให้คำสุดท้ายของบทส่งสัมผัสไปยังคำที่ ๑ ที่ ๒ หรือที่ ๓ ในบทต่อไป
- ✓ ๕. ในการแต่งโคลงหากกวีหาคำเอกที่มีรูปเอกไม่ได้สามารถใช้คำตายแทนคำเอกได้
- X ๖. "ภูบาลอื่นอำนาจ อวยพระพรเลิศล้ำ จงอยู่ยงอย่าผัน แห่งเงื่อมมือเทอญ พอนา"
คำประพันธ์นี้ เป็นโคลงสองสุภาพ
- ✓ ๗. "พระพลันทรงเครื่องต้น งามประเสริฐเลิศล้ำ แหล่งหล้าควรรชม ชื่นนา"
คำประพันธ์นี้ เป็นโคลงสองสุภาพ
- ✓ ๘. "ฝ่ายพระนครรามัญ ชันท์เขตด้าวอัสตง หงสาวดีบุเรศ รั้วรู้เหตุบริหิง แห่งเอิกอังกิตาการ
ฝ่ายพสุธารออกทิศ..." คำประพันธ์นี้ เป็นร่ายสุภาพ
- X ๙. "เปรมปรีดีปราโมทย์แท้ เพราะพระโอรหากแก้ว กล่าวต้องตามฝัน" คำประพันธ์นี้
เป็นโคลงสามสุภาพ
- ✓ ๑๐. "พวกพลทัพรามัญ เห็นไทยผันหนีหน้า ไปบ่หยุดยั้งช้า ตื่นต้อนแตกฉาน น่านนา" คำประพันธ์นี้
เป็นโคลงสามสุภาพ

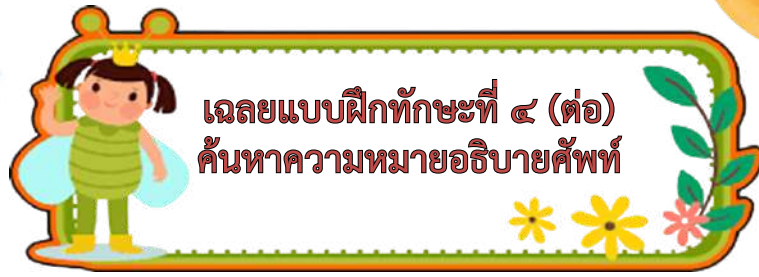

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๔
ค้นหาความหมายอธิบายศัพท์

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย แล้วค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่กำหนดให้

ที่	คำศัพท์	ความหมาย
๑.	ตัสกร	ข้าศึก, ศัตรู
๒.	ทรหิงทรหวล	เสียงดั่งปืนป่วน
๓.	ทักษิณาวรรต	การเวียนขวา
๔.	เทพสังหร	เทวดามาตลใจ
๕.	เทวษ	การคร่ำครวญ, ความยากลำบาก
๖.	ผิว	ถ้าว่า, หากว่า, แม้ว่า
๗.	พลุก	งาข้าง
๘.	พัชรินทร์	ผู้มีความแข็งแกร่ง
๙.	ระเมียร	ดู, นาดู
๑๐.	รังสฤษฏ์	สร้าง, แต่งตั้ง

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๔ (ต่อ)
ค้นหาความหมายอธิบายศัพท์

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย แล้วค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่กำหนดให้

ที่	คำศัพท์	ความหมาย
๑๑.	ราพณ์	ทศกัณฐ์, ยักษ์
๑๒.	สูงสูमार	จระเข้
๑๓.	โสฬสพรหม	พรหมโลก
๑๔.	อรรณเวศ	มหาสมุทร
๑๕.	อังกุศ	ขอเหล็กอย่างขอสับข้าง
๑๖.	ชิงฉัตร	แย่งชิงแผ่นดินมาปกครอง
๑๗.	ตะเลง	มอญ
๑๘.	ธูมาการ	มีอาการเหมือนคว้น
๑๙.	ประติยุทธ์	การประจักษ์ของข้าง
๒๐.	ไพโรจิตร	วิจิตร, งดงาม

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่องย่อจากใบความรู้ เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย แล้วสรุปใจความสำคัญ โดยใช้สำนวนของตนเอง พร้อมบอกข้อคิดและการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ใจความสำคัญ

(พิจารณาคำตอบโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

ข้อคิดและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

(พิจารณาคำตอบโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

เฉลยแบบฝึก
ทักษะที่ ๖ (ต่อ)

ถอดบทประพันธ์ระดับความหมาย

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้และอ่านเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย แล้วถอดความหมายคำประพันธ์ตามบทที่กำหนดให้อย่างถูกต้อง

คำประพันธ์	ถอดคำประพันธ์
หนึ่งรู้บำเหน็จให้ อันสมรรถมือผจญ อย่าหย่อนวีรียล แปดประการกลเทียร	ขุนพล จิตเสี้ยน อย่างเกี้ยว ถ่องแท้ทางแกลง ฯ
เบื่องนั้นนฤนาถผู้ เบี่ยงพระมาลาผิน ศัสตราวุธอรินทร์ เพราะพระหัตถ์หากป้อม	สยามินทร์ ห่อนพ้อง ถูกลูก องค์กรเอย ปิดด้วยขอทรง
บัดมวงคลพ่าห์ให้ แว้งเหวี่ยงเบี่ยงเศียรสะบัด อุกคลูกพลุกเวยงัด เบนบ้ายหงายแขนให้	ทวารัทธิ ตกใต้ คอคช เศึกแฮ ท้วงท้อทีถอย
พลอยพล้าเปลี่ยกล้าทำน บัดราชพาดแสงพล พระเดชพระแสงดล ถนัดพระอัสสาซ้อน	ไนรณ พ่ายพื่อน เผด็จคู่ เชื้อแฮ ขาดด้าวโดยขวา
อุรารานร้าวแยก เอนพระองค์ลงทบ เหนือคอคชชอนชบ ววยชีวาตม์สุดสิ้น	ยลสยบ ท่าวัด สังเวช สู่ฟ้าเสวยสวรรค

คำถามกระตุ้นคิด จากลิลิตตะเลงพ่าย

ให้นักเรียนอ่านคำถามที่กำหนดให้จากนั้นเขียนตอบให้ถูกต้อง

1. พระเจ้าหงสาวดีในลิลิตตะเลงพ่ายมีพระนามว่า

ตอบ พระเจ้านันทบุเรง

2. กษัตริย์ของไทยที่สวรรคตในสมัยที่กล่าวถึง หมายถึงใคร

ตอบ สมเด็จพระมหาธรรมราชา

3. “เยียววิวาทชิงฉัตร เพื่อกษัตริย์สองสู้” คำที่ขีดเส้นใต้หมายถึงใคร

ตอบ สมเด็จพระนเรศวรและพระเอกาทศรถ

4. “ธ ก็เอื้อนสารเสาวพจน์ แต่เอารสยศเยศ” คำที่ขีดเส้นใต้ หมายถึงใคร

ตอบ พระมหาอุปราชา

5. เพราะเหตุใดพระเจ้ากรุงหงสาวดีจึงมีคำสั่งให้โอรสจัดทัพมาทำศึกกับประเทศไทย

ตอบ เพราะกษัตริย์ของไทยเสด็จสวรรคต เป็นช่วงเวลาของไทยกำลังอ่อนแอ เป็นการได้เปรียบ ในการทำศึก

6. กระจหวงพยุหบาตร หมายถึง

ตอบ ตามแบบแผนของกระบวนทัพ

ให้นักเรียนอ่านคำถามที่กำหนดให้จากนั้นเขียนตอบให้ถูกต้อง

7. เพราะเหตุใดโอรสของพระเจ้ากรุงหงสาวดีจึงไม่ยอมนำทัพมารบกับไทยตามคำสั่งของบิดา

ตอบ เพราะโอรสทำนายดวงชะตาพระองค์กำลังมีเคราะห์ถึงแก่ชีวิต

8. “บุตรท่านยันท่อลอย” มีความหมายว่า

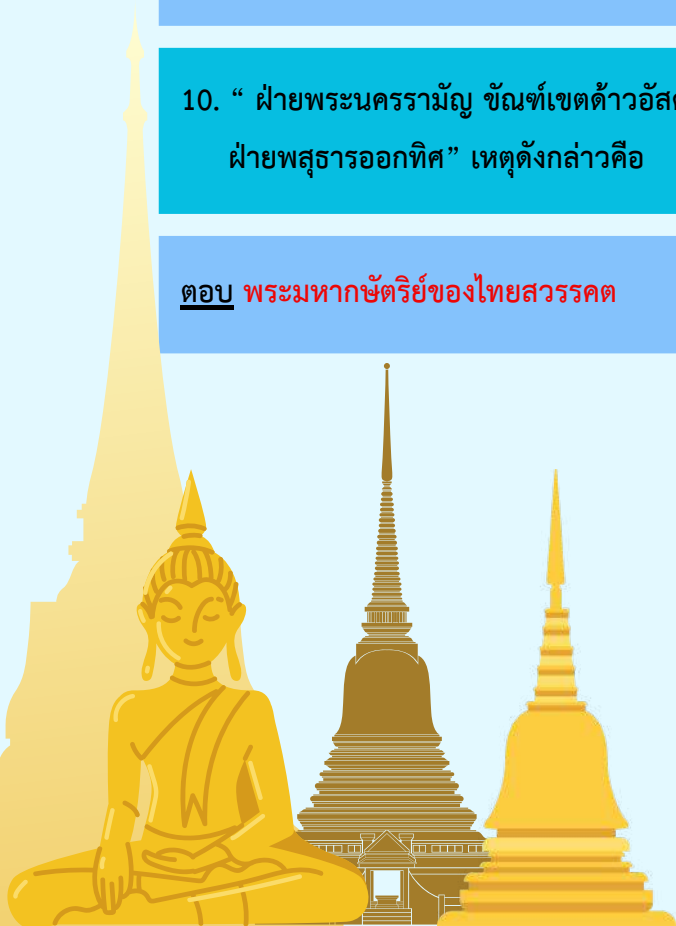
ตอบ พระมหากษัตริย์ได้ยืมข้าศึกก็ทรงทอดลอยในการทำสงคราม

9. “สายหยุดหยุดกลิ้งฟุ้ง ยามสาย
สายบ่หยุดเสน่ห์หาย ท่างเศร้า”
คำประพันธ์ข้างต้นนี้ใช้ศิลปะในการประพันธ์แบบใด

ตอบ การเล่นคำ

10. “ ฝ่ายพระนครรามัญ ชันท์เขตต์้าวอัสดง หงสาวดีบุเรศ รั้วรู้เหตุบ่มีหิง แห่งเอิกอิ่ง กิตาการ
ฝ่ายพสุธารออกทิศ” เหตุดังกล่าวคือ

ตอบ พระมหากษัตริย์ของไทยสวรรคต

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๘ ซาบซึ่งบทประพันธ์วรรณคดีไทย

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย แล้วสรุปใจความสำคัญ โดยใช้สำนวนของตนเอง พร้อมบอกข้อคิดและการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

คุณค่าด้านเนื้อหา

(พิจารณาคำตอบโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

(พิจารณาคำตอบโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม

(พิจารณาคำตอบโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

โรงเรียนปรัชดาภิเษก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา
กระทรวงศึกษาธิการ